՛՛ՄԵՀՐԱԲՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՈԼԵՋ՛՛ ՍՊԸ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՈԼԵՋԻ ԷԹԻԿԱՅԻ

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ

2021

Կանոնագիրքը կազմողներն օգտվել են ՛՛Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների տիպային էթիկայի կանոնագրքեր՝ ուսանողների, վարչական և ակադեմիական աշխատակազմի համար՛՛ աշխատությունից:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն____ 4

´´Մեհրաբյանի անվան բժշկական քոլեջ´´ՍՊԸ բժշկական քոլեջի վարչական աշխատակազմի համար էթիկայի կանոնագիրք________________________ 6

´´Մեհրաբյանի անվան բժշկական քոլեջ´´ՍՊԸ բժշկական քոլեջի դասախոսների համար էթիկայի կանոնագիրք________________________ 8

´´Մեհրաբյանի անվան բժշկական քոլեջ´´ՍՊԸ բժշկական քոլեջի ուսանողների համար էթիկայի կանոնագիրք________________________ 11

Էթիկայի կանոնագրքում կիրառվող հիմնական եզրույթների բառարան__________ 13

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Սույն փաստաթուղթը նպատակ ունի ծառայելու որպես ՛՛Մեհրաբյանի անվան բժշկական քոլեջ՛՛ ՍՊԸ բժշկական քոլեջի էթիկայի կանոնների ընդունման հիմք:
2. Ելնելով որակյալ կրթություն ապահովելու պարտավորությունից՝ ՄՈՒՀ-ը մշակել է էթիկայի կանոնագիրք երեք խմբերի՝ վարչական աշխատակազմի, դասախոսների և ուսանողների համար:
3. Կանոնագրքի նպատակն է՝ աջակցել ՄՈՒՀ-ի ղեկավարությանն իրականացնելու բարեխիղճ, ազնիվ և թափանցիկ կառավարում:
4. Կանոնագրքի առաջարկները հիմնված են 2014 թվականից ի վեր մշակված ԷԹԻՆԵԴ-ի երկու՝ ՛՛Կրթության ոլորտում էթիկայի սկզբունքները՛՛ (որն առավելապես հենվում է համոզմունքների ու արժեքների վրա) և ՛՛Կրթության ոլորտում բոլոր դերակատարաների էթիկական վարքագիծը՛՛ (որտեղ ներկայացված են մասնագիտական պրակտիկայի էթիկայի կանոններն ու սկզբունքները) վերտառությամբ փաստաթղթերի վրա: Կիրառման ընթացքում այս երկու փաստաթղթերը դիտարկվում են որպես մեկ ամբողջություն: Ուսումնասիրությունները փաստում են, որ անհրաժեշտ է առաջ շարժվել հակակոռուպցիոն կարգավորման ՛՛մեխանիկական՛՛ միջոցառումներից. ամբողջ հասարակությունը կարիք ունի հավատարիմ մնալու էթիկայի դրական սկզբունքներին, որոնք արտացոլվում են մշակված կանոնագրքում:
   - **Բարեվարքություն**
     Կրթական ոլորտի դերակատարների վարքագիծը համահունչ է մի շարք դրական բարոյական և էթիկական սկզբունքներին ու չափանիշներին, որոնք հենվում են հիմնական արժեքների վրա:
   - **Ազնվություն**
     ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները պետք է մշտապես խուսափեն ցանկացած խարդախությունից, ստախոսությունից, խաբեությունից, գողությունից, շորթումից կամ արնէ այլ անազնիվ արարքից:
   - **Ճշմարտություն**
     ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները պետք է ՛՛ճշմարտությունն՛՛ ասեն և չստեն քոլեջի ներսում իրականացվող ցանկացած տիպի հաղորդակցության ժամանակ:
   - **Թափանցիկություն**
     Այս սկզբունքը պահանջում է ազատորեն հանրայնացնել ոչ միայն ՄՈՒՀ-ի, որպես կազմակերպության, այլև նրա բոլոր դերակատարների՝ որպես անհատների մասին տեղեկատվությունը, և այս պարտականության շրջանակը տարբեր է՝ պայմանավորված այն հանգամանքով, թե ինչ դերակատարի մասին է խոսք գնում:
   - **Հարգանք այլոց հանդեպ**
     ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները պետք է ցուցաբերեն իրենց համակարգում ներգրավված բոլոր շահառուների և շահագրգիռ կողմերի արժանապատվության, ինչպես նաև ֆիզիկական ու հոգեկան անձեռնմխելիության նկատմամբ հարգանք:
   - **Վստահություն**
     ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները կարող են միանգամայն վստահ լինել միմյանց նկատմամբ ազնվության, ճշմարտացիության և բարեվարքության դրսևորման հարցում:

- **Հաշվետվողականություն**
  ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները պատասխանատու են իրենց լիազորությունները պատշաճ կատարելու համար:
- **Արդարացիություն**
  ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները միմյանց նկատմամբ պետք է վարվեն անկողմնակալ, առանց խտրականության և անազնիվ դրսևորումներ:
- **Հավասարություն, արդարություն և սոցիալական արդարություն**
  ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները պետք է պահպանեն կայունության, հավասարության և արդարության՝ կրթական և սոցիալական արժեքները, ինչպես նաև ճանաչեն ապագա և ներկա սերունդների իրավունքներն ու պարտականությունները: Պետք է գործնականում կիրառեն արդար, թափանցիկ, ներառական, կայուն քաղաքականություն և գործելակերպ՝ կապված տարիքի, հաշմանդամության, գենդերի և գենդերային ինքնության, ռասսայի, էթնիկ պատկանելության, կրոնի և դավանանքի ու սեռական կողմնորոշման հետ, պետք է ապահովեն միջին մասնագիտական կրթության հասանելիությունը հնարավորինս մեծ քանակի անձանց համար:
- **Կրթական համակարգի և կրթական հաստատությունների ժողովրդավարական ու էթիկական ղեկավարում և կառավարում**
  ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները պետք է ընդունեն, որ կառավարումը պետք է հիմնվի բոլոր համապատասխան դերակատարների ժողովրդական ներգրավվածության վրա, և ղեկավարվի էթիկայի հիմունքներով:
- **Որակյալ կրթություն**
  ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները պետք է ընդունեն իրենց անվերապահ հանձնառությունը՝ հնարավորինս բարձր որակի կրթություն տրամադրելու հարցում:
- **Անձի կատարելագործում և համակարգերի բարելավում**
  ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները պետք է ընդունեն միջին մասնագիտական կրթության համակարգի շարունակական բարելավման գործում առավելագույն ներդրում կատարելու կարևորությունը:
- **Ինստիտուցիոնալ ինքնավարություն / ինստիտուցիոնալ անկախություն**
  Այս սկզբունքի մաս է կազմում ազգային կրթական համակարգում առանձին հաստատություններին համապատասխան ինքնավարություն և անկախություն շնորհելու և այն պահպանելու անհրաժեշտության ճանաչումը, ինչը կբացառի կրթության նկատմամբ չափազանց կենտրոնացված քաղաքական հսկողությունը:
- **Միջազգային համագործակցություն**
  ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները կրթական գործունեության մեջ ընդունում են միջազգային համագործակցության կարևորությունը, որին հասնելու համար անհրաժեշտ է պահպանել հետևյալ սկզբունքները՝
  - նվիրվածություն,
  - օբյեկտիվություն,
  - հրապարակայնություն,
  - առաջնորդություն,
  - ակադեմիական ազատություն:

՛՛ՄԵՀՐԱԲՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՈԼԵՋ՛՛-Ի ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՀԱՄԱՐ ԷԹԻԿԱՅԻ ՏԻՊԱՅԻՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ

Սկզբունքները

1. ՄՈՒՀ-ի վարչական աշխատակազմի անդամների վարքագիծը պետք է համապատասխանի էթիկական վարվեցողության ընդհանուր սկզբունքներին, որոնք պետք է կիրառելի լինեն՝
   ա/ հաստատության կառավարման և ղեկավար մարմինների աշխատողների,
   բ/ ակադեմիական և օժանդակ աշխատակազմի,
   գ/ ուսանողների,
   դ/ պայմանագրային կամ որևէ այլ հարաբերության մեջ գտնվող կամ հաստատության գործունեության հետ կապված հետաքրքրություն ունեցող ցանկացած անձանց կամ խմբերի հետ հարաբերություններում:
2. Էթիկական վարվեցողության ընդհանուր սկզբունքների համաձայն ուսումնական յուրաքանչյուր հաստատություն պետք է ընդունի և հրապարակի էթիկայի կանոնագիրք վարչական աշխատակազմի համար, որն առնվազն պետք է ներառի այս սկզբունքները և գործող օրենսդրության համաձայն նախատեսի սանկցիաներ դրանք չպահպանելու համար:

ՄՈՒՀ-ի վարչական աշխատակազմի ընդհանուր իրավունքները և պարտականությունները:

3. Վարչական աշխատակազմի իրավունքներն ու գործառույթները սահմանված են ՀՀ օրենքով, ՀՀ Աշխատանքային օրենսգրքով, ուսումնական հաստատության կանոնադրությամբ և այլ իրավական ակտերով:

   Հաստատությունը մշակել է նաև մանրամասն ներքին կանոնակարգ՝ շահերի ցանկացած բախումից խուսափելու համար:

   Հաստատության կառավարման մարմինների անդամներն իրավունք ունեն համապատասխան մարմնին գաղտնի տեղեկացնել գործող օրենսդրության կամ էթիկայի սկզբունքների ցանկացած ենթադրյալ խախտման մասին՝ առանց մտավախության, որ իրենց համար անբարենպաստ հետևանքներ կարող են առաջանալ:
4. ՄՈՒՀ-ի վարչական աշխատակազմի անդամները պարտավոր են՝
   ա/ վեր դասել հաստատության շահերն իրենց սեփական շահերից և չձգտել շահույթ ստանալ պաշտոնական դիրքի օգտագործմամբ կամ չարաշահելով այն,
   բ/ չընդունել որևէ հրահանգ ցանկացած անձից, քաղաքական կուսակցությունից, արհմիությունից, կրոնական կամ որևէ այլ արտաքին աղբյուրից,
   գ/ օրակարգի՝ քննարկման ենթակա հարցերում /ներառյալ՝ կադրերի բաժնի կողմից աշխատակիցների նշանակման և առաջխաղացման, ֆինանսական, պայմանագրային և այլ համապատասխան հարցերը/, իրենց կամ իրենց ընտանիքի անմիջական անդամի որևէ անձնական շահի առկայության դեպքում հայտնել այդ մասին նախքան քննարկման սկիզբը, և պաշտոնապես հրաժարվել այդ հարցերի քննարկմանը մասնակցելուց,
   դ/ չպահանջել կամ չընդունել որևէ կաշառք կամ որևէ այլ ֆինանսական միջոց կամ չփորձել ստանալ կամ ընդունել որևէ այլ անձնական օգուտ, որը կարող է ազդեցություն գործել իրենց վրա որոշումներ կայացնելիս,
   ե/ անմիջապես հայտնել կաշառելու կամ անձնական օգուտ առաջարկելու ցանկացած փորձի մասին համապատասխան մարմիններին,

գ/հաստատության կառավարման և ղեկավարման հետ կապված կանոններ ընդունելու և կիրառելու իրենց կոլեկտիվ իրավասությունը կամ անձնական պատվիրակված իրավասությունն իրականացնելիս ապահովել, որ այդ կանոնները համապատասխանեն գործող օրենսդրությանը և Կանոնագրքում սահմանված էթիկայի սկզբունքներին,
է/ իրականացնել ներքին աուդիտի կամ ռիսկերի կառավարման այնպիսի գործընթացներ, որոնք հնարավորություն կտան անդամներին համոզվել, որ հաստատության ֆինանսական և մյուս գործերն իրականացվում են արդար, թափանցիկ, գործուն և արդյունավետ եղանակով:

ՄՈՒՀ-Ի ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Հաստատության ղեկավարի իրավունքները և գործառույթները նկարագրվում են ՀՀ օրենքներով, հաստատության կանոնադրությամբ, Աշխատանքային պայմանագրով, ներքին կանոնակարգերով և այլ իրավական ակտերով:
   1.1. Հաստատության ղեկավարն իրավունք ունի հայտնել օրենսդրության կամ էթիկայի սկզբունքների ցանկացած ենթադրյալ խախտման մասին համապատասխան մարմնին՝ առանց իր անձի համար անբարենպաստ հետևանքներ առաջանալու մտավախության:
2. ՄՈՒՀ-ի ղեկավարներն /տնօրեն, ուսումնական մասի վարիչ/ ունեն հետևյալ պարտականությունները.
   ա/ իրենց գործառույթները և պարտականություններն իրականացնելիս վեր դասել հաստատության շահերն իրենց սեփական շահերից, և չձգտել շահույթ ստանալ, օգտագործելով իրենց զբաղեցրած պաշտոնը, հակառակ գործող օրենսդրությանը և իրենց աշխատանքային պայմանագրին,
   բ/ չընդունել որոշակի ձևով գործելու կամ չգործելու որևէ հրահանգ ցանկացած անձից, բացառությամբ վերադասի,
   գ/կադրերի բաժինների /այդ թվում՝ աշխատակազմի նշանակման և առաջխաղացման/, ֆինանսական, պայմանագրային և որևէ այլ համապատասխան հարցերում իրենց կամ իրենց ընտանիքի անմիջական անդամի որևէ անձնական շահի առկայության դեպքում գրավոր հայտնել տնօրենին,
   դ/ չպահանջել կամ չընդունել որևէ կաշառք կամ այլ ֆինանսական միջոց կամ չփորձել ստանալ կամ ընդունել որևէ այլ անձնական օգուտ, որը կարող է ազդեցություն գործել իրենց վրա իրենց աշխատանքի ընթացքում,
   ե/ անմիջապես հայտնել կաշառելու կամ անձնական օգուտ առաջարկելու ցանկացած փորձի մասին կառավարման մարմնի ղեկավարին,
   զ/չվատնել հաստատության ռեսուրսները կամ սխալ չօգտագործել հաստատության տնօրինության տակ գտնվող անձնական կամ առևտրային տեղեկությունները՝ անձնական կամ որևէ այլ անձի համար շահ ստանալու նպատակով,
   է/ ապահովել, որ իրենց իրավասության ներքո գտնվող բոլոր անձինք իրազեկ լինեն համապատասխան օրենսդրությանն ու կանոններին և դրանք չպահպանելու հետևանքներին և նպաստել էթիկական վարվեցողության պահպանմանը:

Կարգապահական տույժեր

Կարգապահական տույժերը պետք է հիմնվեն արդարության, զաղտնիության և պատշաճ ծանուցման սկզբունքների վրա և պետք է համապատասխանեն գործող օրենսդրության պահանջներին:

Կարգապահական տույժի կիրառման դեպքում պետք է հաշվի առնվեն խախտման ծանրությունը և դրա հետևանքները, աշխատողի մեղքը, այդ խախտման կատարման հանգամանքները և աշխատողի՝ նախկինում կատարած աշխատանքը:

- Կառավարման մարմնի և ղեկավարների մասով էթիկական վարվեցողության խախտման մասին բողոքները պետք է ներկայացնել գրավոր՝ հաստատության վերադասին:
- Իրավասու բաժինը պետք է որոշի, թե արդյոք բողոքում ներկայացված են խախտման փաստի վերաբերյալ ողջամիտ հիմքեր, արդյոք ենթադրյալ խախտում համարվող փաստերը հանդիսանում են ակադեմիական աշխատակազմի էթիկական վարվեցողության խախտումներ, արդյոք տվյալ բաժինն իրավասու է քննել այդ դեպքը:

Կիրառվող կարգապահական տույժերը պետք է համապատասխանեն գործող օրենսդրությանը, ՄՈԻՀ-ի ներքին քաղաքականություններին և կանոնակարգերին՝ նախազգուշացում, նկատողություն, լիազորությունների կասեցում և աշխատանքից հեռացում:

՛՛ՄԵՀՐԱԲՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՔՈԼԵՋ՛՛-Ի ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՀԱՄԱՐ ԷԹԻԿԱՅԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ

Սկզբունքները

1. ՀՀ օրենսդրության պահանջներին համապատասխան նշանակված կամ ընտրված ակադեմիական աշխատակազմի անդամների վարքագիծը պետք է համապատասխանի էթիկական վարվեցողուտյան ընդհանուր սկզբունքներին:
2. Այդ սկզբունքները պետք է կիրառելի լինեն ակադեմիական աշխատակազմի նկատմամբ.
   ա/հաստատության կառավարման մարմնի,
   բ/ղեկավար և այլ բաժինների,
   գ/այլ ակադեմիական և օժանդակ աշխատակազմի,
   դ/ուսանողների, սովորողների,
   ե/պայմանագրային կամ որևէ այլ հարաբերության մեջ գտնվող հաստատության գործունեության հետ կապված հետաքրքրություն ունեցող ցանկացած անձանց կամ խմբերի հետ հարաբերություններում:

   Տիպային կանոնագիրք և հիմնական կանոններ

3. Էթիկական վարվեցողության ընդհանուր սկզբունքների համաձայն ՄՈԻՀ-ը մշակել է կանոններ, որոնք կարգավորում են հետևյալ հարցերը.
   - վարքագիծը, այդ թվում՝ կարգապահությունը և կարգապահական տույժերը,
   - աշխատանքի նշանակումը, առաջխաղացումը և աշխատանքից ազատումը,
   - գիտական հետազոտությունը,
   - քննություններն ու գնահատումը:

Այս կանոններն առնվազն պետք է հստակ ներառեն էթիկական վարվեցողության սկզբունքները, գործող օրենսդրության համաձայն նախատեսեն սանկցիաներ՝ դրանք չպահպանելու համար:

ՄՈՒՀ-ի ակադեմիական աշխատակազմի իրավունքները և պարտականությունները

4. **Իրավունքները՝**

- արտահայտվելու և տեղեկություն ստանալու ազատության իրավունքը,
- գնահատվել որպես գիտնական և դասավանդող՝ ելնելով մտավոր և մասնագիտական չափանիշներից, այլ ոչ թե քաղաքական ու կրոնական հայացքներից կամ անձնական նախապատվության որևէ այլ հանգամանքից,
- որոշել իրենց կողմից դասավանդվող դասընթացների բովանդակությունը ուսումնական պլանի պահանջներին համապատասխան,
- գնահատել ուսանողների կատարողականը և ձեռքբերումները՝ ՄՈՒՀ-ի գնահատման քաղաքականությունների և նախապես սահմանված գնահատման չափանիշների հիման վրա,
- չընդունել որոշակի ձևով գործելու կամ չգործելու որևէ հրահանգ ցանկացած անձից, բացառությամբ՝ վերադասի կամ որևէ քաղաքական կուսակցությունից, արհմիությունից կամ կրոնական խմբից, բացառությամբ՝ օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերի,
- հայտնել օրենսդրության կամ էթիկայի սկզբունքների ցանկացած ենթարյալ խախտման մասին համապատասխան մարմնին՝ առանց իր համար անբարենպաստ հետևանքներ առաջանալու մտավախության:

5. **Պարտավոր է՝**

- վեր դասել հաստատության շահերը սեփական շահերից և չձգտել շահույթ ստանալ՝ օգտագործելով իրենց պաշտոնը գործող օրենսդրությանը հակառակ,
- հաստատության ներսում կամ դրանից դուրս ցանկացած անձից կամ խմբից չպահանջել կամ չընդունել կաշառք կամ որևէ այլ անօրինական ֆինանսական միջոց կամ չփորձել ստանալ կամ ընդունել որևէ անձնական օգուտ, որը կարող է ազդել իրենց վրա իրենց աշխատանքի ընթացքում և հաստատության կանոններով նախատեսված համապատասխան մարմնին անմիջապես հայտնել կաշառելու կամ անձնական շահ առաջարկելու ցանկացած փորձի մասին,
- կադրերին վերաբերող /այդ թվում՝ աշխատակազմի նշանակման և առաջ խաղացման/, ֆինանսական, պայմանագրային և որևէ այլ համապատասխան հարցերում իրենց կամ իրենց ընտանիքի անմիջական անդամի որևէ անձնական շահի առկայության դեպքում գրավոր հայտնել տնօրենին,
- չվատնել հաստատության ռեսուրսները կամ սխալ չօգտագործել հաստատության տնօրինության տակ գտնվող անձնական կամ առևտրային տեղեկությունները, այդ թվում՝ մտավոր սեփականության մասին տեղեկությունները՝ անձնական կամ որևէ այլ անձի կամ խմբի համար շահ ստանալու նպատակով,
- դրսևորել էթիկական վարվեցողության ընդհանուր սկզբունքներին համապատասխան վարքագիծ՝ ակադեմիական աշխատակազմի կամ ընդունելության, գնահատման, քննության և ուսանողներին վերաբերող այլ գործողությունների հետ առնչվող մարմինների նշանակման, առաջխաղացման կամ այլ լիազորություններին վերաբերող հարցերում մասնակցություն ցուցաբերելու ժամանակ,

- հարգել քոլեջի ուսանողներին և խուսափել ցանկացած շահագործումից կամ հետապնդումից կամ ուսանողների նկատմամբ խտրական վերաբերմունքից,
- հարգել ուսանողների միջև տարբերությունները՝ ներառյալ /բայց չսահմանափակվելով/ քաղաքական և կրոնական համոզմունքների հետ կապված կողմնորոշումները,
- պաշտպանել ուսանողների ակադեմիական ազատությունը,
- հետազոտական գործունեության ընթացքում չզբաղվել գրագողությամբ, կատարել հղումներ և ուրիշի աշխատանքն իրեն չվերագրել, չկեղծել արդյունքները և պահպանել էթիկայի սկզբունքները՝ անձնական տվյալների պաշտպանության առումով կամ որոշակի առարկայական ոլորտներում այլ հատուկ սկզբունքներ՝ հաստատության Կանոնների համաձայն /օրինակ՝ բժշկագիտության կամ սոցիոլոգիական հետազոտության բնագավառում/,
- խտրականություն չդրսևորել կամ չհետապնդել գործընկերներին, հարգել բազմակարծությունը և արտահայտվելու ազատությունը,
- ապահովել, որ իրենց իրավասության ներքո գտնվող բոլոր անձինք իրազեկ լինեն համապատասխան օրենսդրությանը և կանոններին, դրանք չպահպանելու հետևանքներին և նպաստել էթիկական վարվեցողության պահպանմանը:

Կարգապահական տույժեր

Կարգապահական տույժերը հիմնվում են արդարության, զաղտնիության և պատշաճ ծանուցման սկզբունքների վրա:

ա/ Ակադեմիական աշխատակազմի կողմից էթիկայի կանոնների խախտման վերաբերյալ բողոքները պետք է ներկայացնել գրավոր՝ ուսումնական հաստատության համապատասխան բաժին, որն իրավասու է քննել էթիկական վարվեցողության ենթադրվող խախտումները և որոշում կայացնել դրանց վերաբերյալ:

բ/ Իրավասու բաժինը պետք է որոշի, թե

- արդյոք բողոքում ներկայացված են խախտման փաստի վերաբերյալ ողջամիտ հիմքեր,
- արդյոք ենթադրյալ խախտում համարվող փաստերը հանդիսանում են ակադեմիական աշխատակազմի էթիկական վարվեցողության խախտում,
- արդյոք տվյալ բաժինն իրավասու է քննելու այդ դեպքը:

Կիրառվող հնարավոր կարգապահական տույժերն են.

- նախազգուշացում,
- նկատողություն,
- խիստ նկատողություն,
- լիազորությունների կասեցում՝ պահպանելով վարձատրությունը կամ առանց վարձատրության,
- աշխատանքից ազատում:

Բողոքարկումը

Ակադեմիական աշխատակազմն իրավունք ունի բողոքարկելու կարգապահական տույժ կիրառելու հարցով պատասխանատու մարմնի որոշումը:

- Բողոքը պետք է ներկայացնել հաստատության անունից որոշում կայացրած մարմնի վերադասին, որոշումը ստանալուց հետո որոշակի ժամկետում:
- Բողոքը պետք է ներկայացնել գրավոր՝ նշելով բողոքարկման հիմքերը:
- ՄՈՒՀ-ի շրջանակներում կրկնակի բողոքարկման հնարավորություն չի կարող լինել:

ՄՈՒՀ-Ի ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԷԹԻԿԱՅԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ

Սկզբունքները

1. ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան ուսումնական հաստատություն ընդունված ուսանողների վարքագիծը պետք է համապատասխանի էթիկական վարվեցողության ընդհանուր սկզբունքներն:
2. Այդ սկզբունքները պետք է կիրառելի լինեն՝

1.1 հաստատության կառավարման մարմնի, ղեկավարության, ակադեմիական և օժանդակ աշխատակազմի և հաստատության այլ մարմինների,

1.2 այլ ուսանողների հետ հարաբերություններում,

1.3 բացի այդ, ուսումն ստանալու ցանկություն ունեցող անձինք իրավունք ունեն ակնկալել, որ հաստատության ղեկավարության և աշխատակազմի գործողություններն ընդունելության գործընթացներում կլինեն արդար՝ գործող օրենսդրության, հաստատության կանոնների և սահմանված էթիկայի սկզբունքներին համաձայն: Ի լրումն, ուսանողներից ակնկալվող էթիկական վարվեցողության պահանջը տարածվում է նաև նրանց անունից հանդես եկող բոլոր անձանց, այդ թվում՝ ծնողների և նրանց հավասարեցված կարգավիճակ ունեցող անձանց վրա:

Հիմնական կանոններ

3. Էթիկական վարվեցողության ընդհանուր սկզբունքների համաձայն ՄՈՒՀ-ը մշակել է կանոններ, որոնք կարգավորում են հետևյալ հարցերը.

    ա/վարքագիծը, այդ թվում՝ կարգապահությունը, ակադեմիական բարեվարքությունը և կարգապահական տույժերը,

    բ/ընդունելությունը, ուսումնական ծրագրերը, քննությունը և գնահատումը,

    գ/ բողոքարկման ընթացակարգերը:

Ուսանողների ընդհանուր իրավունքները և պարտականությունները

4. ՄՈՒՀ-ի ուսանողներն ունեն հետևյալ իրավունքները.
    - 4.1. զերծ լինել խտրական վերաբերմունքից՝ կախված ռասսայից, կրոնից, էթնիկ ծագումից, քաղաքական հայացքներից, տարիքից, սեռից, հաշմանդամության կամ անձնական բնույթի այլ հանգամանքից,
    - 4.2. ունենալ արտահայտվելու ազատության, հավաքների ու միավորվելու ազատության իրավունք՝ պայմանով, որ այդ ազատությունները չեն խոչընդոտում դասերի արդյունավետ իրականացմանը, համապատասխանում են ուսումնական հաստատության քաղաքականություններին, էթիկական վարվեցողության այլ սկզբունքներին, ինչպիսիք են՝ հարգանքն այլոց իրավունքների, ինչպես նաև ՀՀ օրենքների նկատմամբ,
    - 4.3. գնահատվել արդար, և պատշաճ կերպով տեղեկացված լինել գնահատման չափանիշների մասին՝ ՄՈՒՀ-ի համապատասխան քաղաքականությունների համաձայն,
    - 4.4. բողոքարկել ՄՈՒՀ-ի բողոքարկման քաղաքականությունների համաձայն,
    - 4.5. զերծ լինել ՄՈՒՀ-ի համայնքի ցանկացած անդամի հետապնդումից:
    - 4.6. լսված լինել, եթե որոշում է ընդունվում իր դեմ,
    - 4.7. ժամանակին տեղեկացված լինել կարգապահական վարույթների կամ գործողությունների մասին,

4.8. հայտնել օրենսդրության կամ էթիկայի սկզբունքների ցանկացած ենթադրյալ խախտման մասին համապատասխան մարմին՝ առանց իր համար անբարենպաստ հետևանքների առաջանալու մտավախության:

5. **ՄՈՒՀ-ի ուսանողներն ունեն հետևյալ պարտականությունները.**
5.1. ծանոթանալ սույն կանոններին և ՄՈՒՀ-ի բոլոր քաղաքականությունների դրույթներին,
5.2. հաստատության ներսում կամ դրանից դուրս ցանկացած անձի կամ խմբի առնչությամբ չառաջարկել կամ չընդունել կաշառք կամ որևէ այլ անօրինական ֆինանսական միջոց, կամ չփորձել ստանալ կամ չստանալ որևէ այլ անձնական օգուտ, որը կարող է ազդեցություն գործել իրենց ուսման, կամ այլ անձանց աշխատանքի վրա,
5.3. հաստատության կանոններով նախատեսված՝ համապատասխան մարմնին անմիջապես հայտնել կաշառելու կամ անձնական օգուտ ստանալու ցանկացած փորձի մասին,
5.4. չվատնել հաստատության ռեսուրսները, կամ ոչ իրավաչափ ձևով չօգտագործել հաստատության տնօրինության ներքո գտնվող անձնական կամ առնտրային, այդ թվում մտավոր սեփականության մասին տեղեկությունները՝ անձնական շահ ստանալու նպատակով կամ ի շահ որևէ այլ անձի կամ խմբի,
5.5. ցուցաբերել հարգալից վերաբերմունք կառավարման խորհրդի, ղեկավարների, ակադեմիական և օժանդակ աշխատակազմի և մյուս ուսանողների նկատմամբ՝ պահպանելով էթիկական վարվեցողության ընդհանուր սկզբունքները, և դրական ու կառուցողական ներդրում ունենալ հաստատության ակադեմիական գործունեության մեջ,
5.6. ուսման կամ հետազոտական գործունեության ընթացքում չզբաղվել գրագողությամբ, կատարել հղումներ և այլոց աշխատանքն իրենց չվերագրել, չներկայացնել այլ անձանց աշխատանքը որպես սեփական աշխատանք կամ չկեղծել արդյունքները, և պահպանել անձնական տվյալների պաշտպանության հետ կապված էթիկայի սկզբունքները կամ որոշակի առարկայական ոլորտներում այլ հատուկ սկզբունքներ,
5.7. քննություններին և գնահատման այլ ձևերին մասնակցելիս չխաբել, անհատապես կամ խմբային չարտագրել այլոց աշխատանքը, կամ չփորձել ձեռք բերել որևէ արտոնություն՝ ցանկացած ձևով դա խթանելու միջոցով, կամ դիտավորությամբ թույլ տալով որևէ այլ անձի իրենց անունից առաջարկել խրախուսական որևէ միջոց:

Կարգապահական տույժեր

6. Կարգապահական տույժերը ՄՈՒՀ-ում հիմնվում են արդարության, գաղտնիության և պատշաճ ծանուցման սկզբունքների վրա: Հաստատության կանոնների խախտումները կարող են հանգեցնել հետևյալ կարգապահական տույժերի.
6.1. ուսանողին բանավոր նախազգուշացում՝ կախված խախտման բնույթից,
6.2. խախտում կատարելու մասին գրավոր նախազգուծացում,
6.3. ակադեմիական գնահատականի նվազեցում՝ կախված խախտման բնույթից /օրինակ գրագողություն/
6.4. ուսանողին հաստատությունից հեռացում,
6.5. ուսման վարձի մասնակի զեղչից զրկում:

Կարգապահական տույժի բնույթից կախված՝ այն կիրառելու իրավունքը կարող է պատկանել տարբեր մարմինների՝ դասընթացի հետ կապված հարցերով կարգապահական տույժերը կարող են կիրառվել ակադեմիական աշխատակազմի կողմից, իսկ հեռացումը պետք է կիրառվի հաստատության ղեկավար կազմի կողմից:

Բողոքարկումը

7. Ուսանողներն իրավունք ունեն բողոքարկել կարգապահական տույժ կիրառելու հարցով պատասխանատու մարմնի որոշումը.
   7.1. Եթե կարգապահական տույժերը ներկայացվել են գրավոր, ապա ուսանողը պետք է բողոքարկի գրավոր կերպով:
   7.2. Բողոք ներկայացնելիս ուսանողները պետք է այն ներկայացնեն վերադաս մարմնին:

ԷԹԻԿԱՅԻ ԿԱՆՈՆԱԳՐՔՈՒՄ ԿԻՐԱՌՎԱԾ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵԶՐՈՒՅԹՆԵՐԻ ԲԱՌԱՐԱՆ

Ազնվություն - Էթիկայի կանոնագրքի ՀՀ Կրթության և գիտության նախարարության կողմից հաստատված տիպօրինակում ներկայացված էթիկական 14 սկզբունքներից մեկն է: Այն ենթադրում է լինել ճշմարտախոս և հավաստի ներկայացնել իրականացրած գործողությունները/արարքները: Ազնվությանը հակասում է նաև որևէ արարքի մասին լռելը, հաղորդելուց խուսափելը:

Ակադեմիական աշխատակազմ – ներառում է ՄՈՒՀ-ում դասավանդող պրոֆեսորադասախոսական կազմը, այդ թվում՝ ղեկավար ակադեմիական պաշտոններ զբաղեցնող և դասավանդող աշխատակազմը:

Ակադեմիական բարեվարքություն – ենթադրում է հավատարմություն բարոյական և էթիկական սկզբունքներին, որպես ակադեմիական մշակույթի ձևավորման և կայացման հենասյուն: Երբ ուսանողները և պրոֆեսորադասախոսական կազմը ձեռք են բերում գիտելիք՝ ազնիվ և արդարացի միջոցներով, հարգում և վստահում են միմյանց, կրում են պատասխանատվություն իրենց գործողությունների և այդ գործողությունների հետևանքների համար, ապա կարելի է պնդել, որ առկա է ակադեմիական բարեվարքության մշակույթ: Ակադեմիական բարեվարքությունը վտանգում են գրագողությունը, անպատշաճ համագործակցությունը, անազնվությունը քննությունների ժամանակ, այդ թվում՝ սեփական անվան տակ ուրիշի կողմից պատրաստված/գրված աշխատանքի ներկայացումը, տվյալների կեղծումը, այլ ուսանողների կամ հետազոտողների աշխատանքին միջամտելը, կաշառքը, անհարկի լավություն անելը, սպառնալիքները, ակադեմիական այլ զանցանքները:

Այլոց նկատմամբ հարգանք - հարգանք այլոց իրավունքների, նախապատվությունների, դյուրազգայնության նկատմամբ: Այլոց նկատմամբ հարգանքի սկզբունքը վտանգվում է, երբ մարդկանց արարքները կարող են սպառնալիք պարունակել կամ թշնամանք դրսևորել այլ անհատների նկատմամբ: Վիրավորական կամ սեռական բնույթի վարքագիծը, ինչը նվաստացնում, վախեցնում, սպառնում կամ վիրավորում է անձին՝ պայմանավորված դիմացինի անձնական հատկանիշներով կամ համոզմունքներով, խախտում է այլոց նկատմամբ հարգանքի սկզբունքը:

Անանուն գնահատում – Ուսանողների և սովորողների քննությունների, ռեֆերատների, անհատական և այլ աշխատանքների գնահատման ժամանակ գնահատողը չգիտի գնահատվողի

ինքնությունը: Գնահատման ենթակա աշխատանքները նույնականացվում են ոչ թե ուսանողի անուն-ազգանունով, այլ տվյալ ուսանողին հատկացված նույնականացման համարով:

Արդարացիություն - Բոլոր դերակատարների միջև հարաբերություններում միմյանց նկատմամբ անաչառության դրսևորում: Սա ենթադրում է անկողմնակալ վարքագիծ՝ դասավանդման, գնահատման, հետազոտության, առաջխաղացման և աստիճանների ու պաշտոնների նշանակման, ինչպես նաև այլ պարտականությունների իրականացման գործում, համակուրսեցիների և ՄՈՒՀ-ի աշխատակիցների հետ հարաբերություններում:

Բարեվարքություն – ՄՈՒՀ-ի առօրյա աշխատանքում ընդունված արժեքների, սկզբունքների և նորմերի շարունակական կիրառում՝ առաջադիր նպատակներին և շահառուներին լավագույն ծառայելու և նրանց շահերը պաշտպանելու համար:

ՄՈՒՀ-ի կառավարման մարմիններ – ՄՈՒՀ-ը հիմնականում ունի կառավարման 3 մարմին. գործադիր կառավարման մարմին /հիմնականում՝ տնօրեն/, ակադեմիական մարմին /մանկավարժական խորհուրդ/, /կոլեգիալ մարմին /հիմնադիրների ժողով/:

Գրագողություն - օգտագործել, մեջբերել կամ արտատպել ուրիշների աշխատանքը, միտքը, խոսքերը առանց պատշաճ ձևով հղումներ կատարելու: Սեփական բառերով ուրիշների միտքը, խոսքը, աշխատանքը ներկայացնելը նույնպես գրագողություն է, եթե ըստ ակադեմիական գրելաձևի կանոնների չի նշվել ում միտքն է:

Էթիկայի կանոնագիրք – ՄՈՒՀ-ի ներքին շրջանառության փաստաթուղթ, որտեղ ընդհանուր գծերով ներկայացված են կրթական գործունեության մասնակիցների և շահառուների վարքագծի սկզբունքները, իրավունքներն ու պարտականությունները, ինչպես նաև կարգապահական տույժերի հիմնական շրջանակը: Յուրաքանչյուր ՄՈՒՀ-ի էթիկայի կանոնագիրք պետք է փոխկապակցված լինի ՄՈՒՀ-ի համապատասխան կանոնակարգերի և ընթացակարգերի հետ. էթիկայի կանոնագրքի կիրառելիությունն ապահովվում է այլ կանոնակարգերի և ընթացակարգերի միջոցով:

Թափանցիկություն – ՄՈՒՀ-երը, ինչպես նաև ՄՈՒՀ-երի դերակատարները հստակորեն բացահայտում, հանրայնացնում են ՄՈՒՀ-ի գործունեության հետ կապված տեղեկատվություն, կանոններ, ծրագրեր, գործընթացներ և գործողություններ:

Կանոնակարգման համակարգ/կանոնակարգման շրջանակ – ՄՈՒՀ-ի ներքին քաղաքականության, կանոնակարգերի, ինչպես նաև ընթացակարգերի ամբողջություն: Կանոնակարգման համակարգի մաս կազմող փաստաթղթերի առանձին հոդվածներ կարող են հիմք հանդիսանալ բացահայտելու էթիկայի կանոնագրքի սկզբունքների խախտումները:

Կարգապահական գործողություն – կարգապահական տույժի գործնական կիրառում:

Կարգապահական միջոց/տույժ – էթիկայի կանոնագրքում նշված սխզբունքների խախտման, իրավունքների և պարտականությունների թերացման բացահայտման արդյունքում ՄՈՒՀ-ի համապատասխան միավորի կողմից տվյալ դերակատարի համար սահմանվող հետևանքներ:

Կոլեգիալություն – ՄՈՒՀ-ի դերակատարների միջև հարաբերություններում համագործակցության կարևորության, կոլեկտիվ պատասխանատվության գիտակցում:

Հաշվետվողականություն - ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները պատասխանատու են իրենց լիազորությունները պատշաճ իրականացնելու համար, հաշվետու են շահառուների և շահակիցների առջև:

Ճշմարտացիություն – ՄՈՒՀ-ի դերակատարները պետք է պահպանեն և խոչընդոտ չհանդիսանան ճշմարտության ազատորեն բացահայտման և տարածման գործում: Այս սկզբունքը տարածվում է ինչպես դասավանդման և ուսումնառության, այնպես էլ հետազոտությունների իրականացման վրա:

<u>Սոցիալական արդարություն</u> – կայունության, հավասարության և արդարության կրթական և սոցիալական արժեքների, ինչպես նաև ՄՈՒՀ-ի դերակատարների իրավունքների և պարտականությունների ճանաչում: Նպատակն է՝ ապահովել կրթության հասանելիությունը շահառու խմբերի համար:

<u>Վստահություն</u> – ՄՈՒՀ-ի բոլոր դերակատարները վստահ են այլոց ազնվության, ճշմարտացիության և բարեվարքության դրսևորման հարցում: